

בפשטות תיבת לך מיותר, שהיה יכול לכתוב 'שלח אנשים', ועיין רש"י, וזה לשונו, **שלח לך**, לדעתך, אני איני מצוה לך, אם תרצה שלח וכו', ע"כ. ולכאורה היינו שבא לפרש תיבת לך, ופירש לך לדעתך.

והטעם הוא כמבואר שעכשיו, אחר חטא זה, לא היו ראויים שתחול עליהם הברכה, רק על ידי פעולה זו שנותנים חלה מעיסתם, ומשמע דבלי חטא זה של המרגלים, לא היה מקום כלל למצוה זו, שהברכה הייתה באה מעצמה.

ולכאורה צריך ביאור מהא שאמרו חז"ל שמצות חלה בא לכתוב ולתקן חטא של חוה, וכמו שהביא רש"י בשבת (ל"ב, ב), ד"ה הריני וכו', וזה לשונו, ונשים נצטוו על כך (על החלה והנר) כדאמרין בבראשית רבה היא איבדה חלתו של עולם שעל ידה נטרד אדם הראשון שנתרם כחלה וכו', ע"כ,

ומבואר בדבריו, שאף לפני חטא המרגלים הוצרכו להפריש חלה, וצריך ביאור.

ולכאורה אין לומר שנצטוו בזה רק אחר חטא המרגלים, דהא אמרו שמצוה זו היא על ידי נשים, והרי נשים חיבבו את הארץ³, ולא היה להם כלל חלק בחטא זה, ואף על פי כן נצטוו במצות חלה, ובהכרח שאין מצוה זו משום חטא המרגלים, ואם כן צריך ביאור מתי נצטוו.

ה

תנן בחלה (פרק א' משנה ז'), נחתום שעשה שאור לחלק (פירוש, ולא יהיה בכל חלק שיעור להתחייב בחלה), חייב בחלה, נשים שנתנו לנחתום לעשות להן שאור, אם אין בשל אחת מהן כשיעור פטורה מן החלה, ע"כ, ועיין בר"ש, שפירש המשנה על פי הירושלמי, שעיסה העשויה לחלק לכמה אנשים פטורה מן החלה, שמכיון שלא יהיה לכל אחד ואחד שיעור בפני עצמו, נחשב שאין כאן שיעור עיסה שתתחייב בחלה, וזה שבנחתום חייב אף על פי שעשויה ליחלק, הוא מפני שאין זה תלוי בדעתו, אלא בדעת הלקוחות, דשמא ימצא לקוחות מיד ולא יחלק העיסה, וממילא באמת אין כאן דעת לחלק, עיין שם.

והנה דברי התנא צריכין ביאור מכמה סיבות, חדא, מה שהקשה הצ"ח משיטת רבינו יחיאל, (הובא בתוספות ברכות (ל"ז): ד"ה לחם העשוי לכותח וכו'), שהיה מסופק אם וירמשי"ש חייבין בחלה משום שעושה עיסתו בצק כדי לחלקה פטורה מן החלה, דלית בהו שיעורא, הכי נמי וירמשי"ש פעמים מחלקים, שאין משימין שיעור חלה בקדירה אחת וכו',

ומבואר ברבינו יחיאל, שדין עיסה העשויה לחלק שפטורה מן החלה, איירי אפילו באשה אחת, פירוש אף שמחלק רק לו לעצמו, גם כן פטורה העיסה מן החלה.

ועל זה הקשה הצ"ח שם, וזה לשונו, והנה דברים הללו שהעושה בצק כדי לחלקה פטורה מן החלה, הוא מימרא דר' יוחנן בירושלמי, וכן פסק הרמב"ם וכו', וכן פסק בשולחן ערוך (יורה דעה סימן שכ"ז סעיף ב'), והנה דבר זה הוא מתמיה על מנהגינו בכל תפוצות ישראל שעושים חלות לשבת, וכל אשה מברכת בביתה על הפרשת חלה, והרי הם מחלקים העיסה לשלוש או לארבע חלות, כדי להיות לחם משנה בכל סעודה, ובשום חלה בפני עצמה ליכא שיעור חלה, (ואם כן נחשב כעיסה העשויה לחלק, ותהא פטורה, ואמאי הנשים מפרישות חלה בברכה), ונתעוררו האחרונים בזה, ע"כ.

והביא שם את שיטת הלבוש והש"ך⁴ שכתבו דעיסה העשויה לחלק בבצק, היינו שמחלקה לאנשים הרבה (פירוש לאחרים), וכתב על זה, וזה לשונו, ולפי

בענין חלה

וידבר ה' אל משה לאמר: דבר אל בני ישראל ואמרת להם **בבאכם אל הארץ אשר אני מביא אתכם שמה: והיה באכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה לה': ראשית ערסתכם חלה תרימו תרומה כתרומת גרן כן תרימו אתה: מראשית ערסתים תתנו לה' תרומה לדרתים:**

א

כתיב **בבאכם אל הארץ**, ופירש רש"י, וזה לשונו, **בבאכם**, משונה ביאה זו מכל ביאות שבתורה, שבכולן נאמר כי תבא כי תבאו, לפיכך כולן למדות זו מזו, וכיון שפרט לך הכתוב באחת מהן שאינה אלא לאחר ירושה וישיבה, אף כלן כן, אבל זו נאמר בה **בבאכם**, משנכנסו בה ואכלו מלחמה נתחייבו בחלה, ע"כ.

ומבואר ברש"י דבעצם היה צריך לכתוב 'כי תבואו אל הארץ' רק כתיב **בבאכם** לאשמעינן שהחייב להפריש חלה הוא מיד כשיכנסו לארץ, ולא לאחר ארבעה עשרה שנה של ירושה וישיבה, ומשמע דעיקר דינו של חלה גם כן היה צריך להיות כשאר דברים, רק נשתנה דינו מדכתיב **בבאכם**, וצריך ביאור מה היה צריך להיות מעיקרא ואמאי נשתנה דינו.

ב

כתיב **ראשית ערסתכם חלה תרימו וכו'**, ומיד אחר כך כתוב עוד פעם **מראשית ערסתים תתנו לה' וגו'**, ולכאורה צריך ביאור אמאי הזכיר עוד פעם **ראשית ערסתים**, ועוד יש לציין שבפעם הראשונה כתוב **ערסתכם** חסה, בלי אות יו"ד, ובפעם השני כתוב מלא עם אות יו"ד **ערסתים**, הלא דבר הוא.

ג

עוד צריך ביאור לגבי החיוב חלה, דמצד אחד כתיב **חלה תרימו תרומה כתרומת גרן כן תרימו אתה**, ופירש רש"י, וזה לשונו, **כתרומת גרן**, שלא נאמר בה שיעור וכו' אבל חכמים נתנו שיעור, לבעל הבית, אחד מעשרים וארבעה, ולנחתום, אחד מארבעים ושמונה, ע"כ.

ומבואר שמן התורה אין שיעור לכמה חלה צריך להפריש. אכן עיין רש"י לקמן אהא דכתיב **מראשית ערסתים תתנו לה' תרומה**. וזה לשונו, **תתנו לה' תרומה**, לפי שלא שמענו שיעור לחלה, נאמר **תתנו**, שיהא בה כדי נתינה, ע"כ, ומבואר שיש שיעור מן התורה לכמות החלה, ולכאורה נראה כסותר מה שכתב לפני זה שאין לזה שיעור מן התורה, וצריך ביאור².

ד

והנה עצם הדבר שהוזכר פרשת חלה דווקא כאן אחר חטא המרגלים כתב הספורנו, (בהמשך למה שכתב לפני זה שלא נתחייבו במנחה ונסכים עד אחר חטא המרגלים), שאין מצוה זו נוהגת אלא אחר חטא זה, ורק משום שחטאו במרגלים נתחייבו בחלה, וזה לשונו, **חלה תרימו תרומה**, אחר חטא המרגלים הצריך גם החלה, למען יהיו ראויים שתחול ברכה בבתיהם, כאמרו **וראשית ערסותים תתנו לכהן להניח ברכה אל ביתך וכו'**, ע"כ.

(3) עי' בכל"י, הובא בפרפראות.

(4) וכ"ה שיטת הגר"א.

(1) ועי' מה שביארנו בזה בליקוטי נ"י תשפ"ב.

(2) ועי' מש"כ כאן במזרחי ובגו"א, עיי"ש.

זה הנשים שפיר עבדי, שהם אינם נותנים מאומה מהעיסה לאחרים, (אבל הקשה עליהם) ואמנם דברי רבינו יחיאל כאן בתוספות אינם מורין כן, ע"כ⁵.

ובפרט לפי מה שכתב רבינו שמחה, הובא בהגהות מיימוניות (סוף הלכות זרעים), שאף שעושה לחלקה לעצמו נחשב עשוי לחלק, וזה לשונו שם, כתב רבינו שמחה הא דאמרין העושה עיסה על מנת לחלקה בצק, פטור, לא תימא דוקא לחלקה בין שתי נשים, אלא אפילו לחלק לעצמו, או אפילו לעשות ממנו בצקות קטנות פטורות, אם לא שיצרפם התנור וכו', ע"כ.

ומבואר להדיא, דאף כשמחלק לעצמו נחשב עשוי לחלק, וקשה אמאי אין החלות של שבת פטורות מן החלה.

1

ועוד יש קושיא אלימתא על המשנה הנזכר, מה שהקשה בספר חלת לחם⁶ (בפתיחה לסימן ה'), מהא דתנן (פרק ד' משנה א'), שתי נשים שעשו שני קבין,

5 ועיי"ש מה שרצה לתרץ, מהמעדני מלך שזהו ספיקו של רבינו יחיאל אם סברת הלבוש נכונה, וכן מש"כ דאפי' נימא דגם אם עושה לחלק לעצמה ג"כ פטורה, היינו אם מחלק כדי שלא לאפותו בפעם אחת וכו', אבל אם מחלקת כדי לאפות הכל מיד וכו' לא נפטר כלל, ע"כ, והצל"ח דחה דבריו שדברי רבינו יחיאל אינם טובלים חילוק זה, וכו', עיי"ש.

והצל"ח עצמו כתב ללמד זכות על המנהג, לפי הראב"ד וכו', ואף שאנן פוסקים כהרמב"ם, מ"מ איכא ספק ספיקא לחיוב, שמא קיי"ל כהראב"ד, ואת"ל כרמב"ם שמא התנור מצרף ושפיר מברך על הפרשת חלה, עיי"ש.

ועוד כתב ללמד זכות על מנהג ישראל, על פי מנהג הנשים שהביא הטי"ז, להניח החלות אחר שהוציאם מהתנור על השלחן, שהט"ז כתב שהוא לכבוד שבת. והוא אומר שהטעם כדי שיצטרפו ע"י השלחן, דהיינו צירוף סל וכו', דהיכא שדעתו לצרפם לא מקרי גם עתה דעתו לחלק, והם תיכף חייבים בחלה, עיי"ש.

ועוד כ' שם שגם לרבינו יחיאל י"ל שס"ל שלחלק לעצמו חייב, ומה שהסתפק זה דווקא הוירמשי"ש שמבשלים בשתי קדירות, ודעתו לחלקם, ובסוף כבר הם סופגנין ולא יצרפם לעולם, ודומין הם לחלק לאנשים הרבה, ע"ש, ע"כ.

6 להרה"ג שמחה יואל רובינשטיין, אב"ד אוסטיצא.

ונגעו זה בזה, אפילו הם ממין אחד, פטורים וכו', ושם בירושלמי קאמר ר' יוחנן דתלוי בקפידא, וסתם אשה אחת אינה מקפדת (לחלק העיסה), שתיים מקפידות הן, ואשה אחת שהיא מקפדת עשו אותה כשתי נשים, שתי נשים שאינן מקפידות עשו אותן כאשה אחת וכו' נקי וקיבר מקפדת היא, עיין שם, ודין זה הובא להלכה ברמב"ם ובשלחן ערוך (יורה דעה סימן שכ"ו) ועיין שם בש"ך (ס"ק ב'), שאפילו נילוושו העיסות ביחד אין העיסות מצטרפות לשיעור חלה, עיין שם.

ולפי זה הקשה, דאם אדם לש עיסה כשיעור חלה מצומצם, הרי מחוייב הוא ליתן החלה לכהן, ולפי זה כל עיסה שנעשה כשיעור חלה, הרי היא עשויה לחלק, ותהא פטורה מן החלה, עיין שם.

והנה אף אם נימא (לפי שיטת התוספות שבת ט"ו.), ועי' רש"י שם⁷), דלר' יוסי עצם השיעור חלה הוא אחר שנלקח החלק של הכהן, והיינו מה שהשיעור הוא חמשת רבעים 'ועוד'⁸.

אכן מכל מקום קשה דמה שנותן לכהן הוא פחות מכשיעור, ואם כן רק העיסה שנשאת אצלו חייבת, והחלה שנותן הוא לכהן פטורה, ונמצא שהפריש מן הפטור על החיוב, ואינו מקיים המצוה, ועיין שם בחלת לחם שהאר"ך בזה.

והנה היה אפשר לדון לפי מה שמבואר באחרונים⁹, דדווקא מה שמחלק לאחרים נחשב עיסה העשויה לחלק, ואם כן יש לומר שמה שנותן לכהן אין זה 'אחרים', ואם כן שפיר הוה עיסה שאינה עשויה לחלק, מכיון שזו היא מצותה, ועי'.

אכן נראה שקושיא זו לא תתיישב בזה, ואדרבה יש לומר שמה שנותנים לכהן יותר גרוע ממה שמחלק לאחרים, וזה לפי המבואר בספר קצות החושן (סימן רמ"ג ס"ק ד'), דמתנות כהונה אינו שייך לו כלל, והם של הכהן מתחילתו, עיין שם, ואם כן החלק שניתן לכהן יותר גרוע הוא ממה שעשויה לחלק, דמה

7 ועי' ר"ש חלה (פ"ב מ"ז).

8 והנה עי' בבעה"ט אהא דכתי' חלה, וז"ל, חלה, תגין על ה"א (של חלה) וכו' חמשת רבעים קמוח חייבין, ע"כ ומשמע שבלי הזיעוד', הוה שיעור חלה, ומשמע כדעת התוס' הנ"ל.

9 שהובאו בצל"ח.

פרפראות/המשך

הן, כיון שראה שאין מעכבו כלום, אמר הלוקח בלבו, בטוח הוא זה שלא אמצא בו מום, מיד אמר לו טול מעותיך ואיני מנסהו מעתה, אף אני הודיתי לדבריכם, שמא תחזרו בכם כשתראו איני מעכב, ואתם לא חזרתם בכם, ע"כ.

ומבואר שהחסרון כאן לא היה במה שהציע להם ללכת לתור את הארץ, אלא במה שלא קיבלו את ההצעה כהוכחה שזה מקום טוב, אלא לא סכמו על זה.

ונראה שדווקא האנשים שלא חיבבו הארץ, הם שלא קיבלו את ההצעה כהוכחה שזה מקום טוב, אבל אם היה מציע להנשים שהן יכולות לראות את הארץ, בוודאי היו מקבלות את ההוכחה, והיו מסכימות מיד שהארץ טובה היא, ודו"ק.

ונראה שזה הפירוש כאן **שלח לך** - לדעתך **אנשים**, שלפי דעת הקב"ה היה יותר טוב אם היה מציע לנשים, שאם רק היה נותן להן רשות ללכת לראות את הארץ, כבר היו מסכימות מיד, מפני שהן מחבבות את הארץ, ומי שמחבב דבר אינו בודק יותר מדאי, אך בוודאי שלא היה הוה אמינא שישלח נשים למעשה לתור את הארץ, ודו"ק.

***

וילכו ויבאו אל משה ואל אהרן וגו' (י"ג כ"ו).

הנה הטעמים על תיבות **וילכו ויבאו אל משה ואל אהרן**, הם פזר תלישא קדמא ואזלא, וכידוע שטעמי המקרא באו לבאר ולהסביר את הפסוק, ולכאורה אם כן גם כאן צריך לומר שיש רמז בטעמים אלו.

ואפשר שזה בהמשך למה שכתוב לפני זה, **וישבו מתור הארץ מקץ ארבעים**

אכן מכל מקום עדיין לא נתבאר מה שייכות הכתוב **לך אנשים**!

איברא עיין מה שכתב הכלי יקר, וזה לשונו, דבר אחר, לכך פרט **אנשים**, לפי שאמרו רז"ל האנשים היו שונאים את הארץ, ואמרו **נתנה ראש ונשובה מצרימה**, והנשים היו מחבבות הארץ, ואמרו **נתנה לנו אחזה**, ועל כן אמר הקב"ה, לפי דעתי שאני רואה בעתיד, היה יותר טוב לשלוח נשים המחבבות את הארץ, כי לא יספרו בגנותה, אבל **לך** לדעתך, שאתה סבור שכשרים המה, ואתה סבור שהארץ חביבה עליהם, תשלח **אנשים**, וזהו **שלח לך** לדעתך **אנשים**, אבל לדעתי היה יותר טוב לשלוח נשים כאמור, ע"כ.

ומבואר שמה שכתוב **לך אנשים**, היינו מה ששלח אנשים הוה **לך** - לדעתך, אך הקב"ה היה מייגע שישלח נשים שהן מחבבות את הארץ וכו'.

ולכאורה דבר זה צריך ביאור, דאיזה הוה אמינא יש שישלח נשים שילכו ויתרו את הארץ, הלוא כל כבודה בת מלך פנימה¹, ואיך יעלה בדעתו שישלח נשים.

והנראה בזה, דהנה רש"י כתב שלא היה בכלל ציווי מאת הקב"ה לשלוח, וכמו שכתוב **לך** אני איני מצוה לך וכו', אך צריך ביאור שסוף סוף הא קאמר ליה **שלח לך**, ומשמע שכן ציווה לו.

ובהכרח צריך לומר כמו שכתב רש"י בפרשת דברים, (אהא דכתיב בענין שליחת המרגלים **וייטב בעיני הדבר**), וזה לשונו, **בעיני**, ולא בעיני המקום, ואם בעיני משה היה טוב למה אמרה בתוכחות, משל לאדם שאומר לחבירו מכור לי חמורך זה, אמר לו הן, נותנו אתה לי לנסיין, אמר לו הן, בהרים וגבעות, אמר לו

1 ובפרט לפי המבואר ביבמות (ע"ז). עיי"ש.

שעשויה לחלק אחר כך, לכל הפחות עכשיו היא שלו, מה שאין כן החלק שנותן לכהן, חלק זה מעולם לא היה שלו, ואף אם נאמר שמצותה בכך, מכל מקום אינה שלו, והוה כעיסה שעשויה לחלק, שצריכה להיות פטורה מן החלה, וצריך עיון איך שייך חיוב חלה כלל.

ז

ונראה שיש ליישב סוגיא זו על פי מה שידע לנו הגר"ח בספרו חידושי רבינו חיים הלוי, (הלכות ביכורים פרק ו' הלכה י"ט), במה שכתב לבאר המחלוקת של הרמב"ם והראב"ד בד"ן העושה עיסה לחלקה בצק, שהרמב"ם כתב שפטורה מחלה, והראב"ד השיג עליו דאף בעושה לחלק חייבת בחלה, שמא תמלך לעשותה עיסה, עיין שם.

וכתב לבאר שלדעת הרמב"ם, כל שבשעת חובתה היה דעתו לחלקה, הרי זה מיפטרה לעולם, ואם כן לא שייך למיגזר כלל שמא תמלך לעשותה אחר כך כשיעור, שכבר נפטרה וכו', אך הראב"ד סבירא ליה דאף שהיה מתחילה מדעתו לחלקה, מכל מקום לא חייל בה על ידי זה הך דינא דבשעת חובתה הייתה פטורה, ומתחייב אחר כך בחלה, ביש בה אז כשיעור, ועל כן סבירא ליה גם הכא דחייבת וכו', עיין שם.

ועוד כתב לבאר בדעת הרמב"ם, דאין במחשבת חלוקה דין חלוקה כלל מהשתא, דזה אינו, וכל זמן שלא נתחלקה עדיין הרי היא בצירופה ובדין שיעור עיסה שלה, ואך דהוא, זה דין מסוים בחיובא דחלה, שזה שסופה ליחלק, שאז הוא שעת חלות הדין לחם, זהו גופא פוטרתה השתא מחיוב חלה, ומשום דדין לחם הוא היסוד המחייב לחלה וכו' ועל כן חיוב חלה שמשעת עיסה, מיתלא תלי בד"ן לחם העתיד להיות בה אחר כך וכו', עיין שם.

וזה לשונו, (בתוך דבריו), ולדעת הרמב"ם נראה, דסבירא ליה דהפטור בעושה עיסה על מנת לחלקה, אין יסוד דינו מחמת מחשבתו שלא יהא בה שיעור בשעת לחם, דאי משום הא לא איכפת לן, דכיון דעל כל פנים איכא שיעור חלה בעודה עיסה שהוא שעת טיבולה, שפיר מועיל זאת להתחייב בחלה, ופטורא דעל מנת לחלקה הוא משום דאף על גב דשעת עיסתה גורמת לה להתחייב בחלה, אבל

כיון דחשב עליה שבשעת חלות דין לחם שבה תהא פטורה, ממילא מיפטרה גם מהשתא, ולהכי הוא דאהני הא דעיקר חיוב חלה תלוי בשם לחם, דכל דחשב עליה להיות נפטרת בעת לחם מיפטרה גם מהשתא, ונמצא דמחשבת לחלקה הוא רק גורם למיחל בה דין פטור על ידי מחשבת פטור של שעת לחם, אבל לא דחסר בה מהשתא דין שיעורין המחייב בחלה, אשר על כן שפיר מיקריא שעת חובתה ומחשבת פטור הפטורה לעולם, כיון דבאמת חל בה עתה דין שיעור המחייב בחלה, ורק דנפטרה משום מחשבת פטור של שעת לחם, עיין שם¹⁰.

ומבאר מדבריו דאין הפירוש עשויה לחלק כאילו הוא מחולק כבר עכשיו, ואין כאן שיעור, אלא שפיר יש כאן שיעור (אף להראב"ד), אלא שיש דין מסוים שיהא כאן דין לחם, ובעשויה לחלק אין כאן 'לחם', אף היכא שיש בו כשיעור.

ח

ולפי זה נראה דיש ליישב קושיית החלת לחם, שהקשה שלכאורה כל עיסה הוה עשויה לחלק, וזה אינו, דהרי החיוב חלה תלוי בשם לחם, ומכיון שאז כשחל שם לחם מתחייב הוא במצות חלה, הרי יש כאן לחם, ומה שמפריש ונותן לכהן זה גופא מצותו ואינו מפקיע שם לחם, ואין כאן חסרון בשם לחם בכדי שלא לחייבו בחלה, ודו"ק.

וכן נראה שיש ליישב קושיית הצ"ח, דהא שהנשים מחלוקות העיסה לשלוש או ארבע חלות וכו', יש לומר דזה גופא הוא השם לחם, דהנה כל שיעור חלה נלמד ממה שהיה כשהיו ישראל במדבר, וכמו שכתוב **ראשית ערסתכם** ופירש רש"י של מדבר, והרי במדבר היו עושין ממה שלקחו במן כמה חלות לכמה סעודות, וכמו שילפינן מהא דכתיב בפרשת המן החיוב של שלוש סעודות בשבת (עיין שבת קי"ד:), ובטור ושולחן ערוך), ואם כן זה גופא היה צורת 'לחם של שבת', שמלחק העיסה לפי כמה סעודות שצריך, ושפיר אין כאן פטור של עשויה לחלק, שהרי יש כאן 'לחם', ודו"ק.

10 ועיי"ש שמבאר דאף לדעת הראב"ד, זה תלוי בד"ן לחם, ודו"ק.

פרפראות/המשך

והאנשים אשר עלו עמו, (י"ג ל"א).

הנה טעמי המקרא על תיבת **והאנשים**, הם קדמא ואזלא, ולכאורה קדמא ואזלא זה תרי טעמי.

והנה היכא שיש תרי טעמי זה מורה שיש כאן שתי רמיזות בתיבה זו³, וצריך ביאור מה מרומז כאן בהנך תרי טעמי.

ונראה דהנה ידוע שהטעמים מרמזים גם על פירוש התיבות (עיין נדרים ל"ז:; ומגילה ג).

והנה טעמים אלו של קדמא ואזלא כבר ביארנו⁴ בתחילת הפרשה, אהא דכתיב **איש אחד איש אחד**, שהטעמים שם הם קדמא ואזלא, שטעמי קדמא ואזלא מרמזים עיקר חטאם של המרגלים, שכולם באו בערבוביא, והיינו **שאיש אחד איש אחד** הקדימו ובאו לפני צריכים, שבאו לא לפי הסדר, (כמו שפירש רש"י שדחפו זה את זה), עיין שם.

ונראה דגם כאן מרומז דבר זה שבאו בערבוביא, כשבא להתווכח עם כלב, כשאמר **עלה נעלה וירשנו אתה** וגו', לא באו לפי הסדר אלא דחפו זה את זה וענו ביחד, וזה מרומז בטעמי קדמא ואזלא על תיבה זו.

והנה הא שהקדימו אחד את השני וכו' שבאו ביחד, נראה שגם זה מרומז בזה שיש כאן יותר מטעם אחד דייקא, והיינו שבאו כמה ביחד יותר מהנצרך, שכל אחד ניסה להקדים את חבירו וכו', ודו"ק.

3 ועיי"ש מש"כ אהא דכת' **הלא טוב לנו שוב מצרימה**, ועיי"ש מש"כ האריז"ל פר' תולדות.
4 ליקוטי נ"י תשפ"ב.

יום, ועיין רש"י שם, וזה לשונו, **וישבו מתור הארץ** וכו', והלא ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה היא וכו' והם הלכו ארכה ורחבה, אלא שגלוי לפני הקב"ה שיגזור עליהם יום לשנה, קצר לפניהם את הדרך, ע"כ.

והיינו שטעמי המקרא נותנים טעם למה שכתוב שהלכו ארבעים יום, והיינו פזו, שמה שנתפזרו המרגלים בארץ ישראל, תלישא, שעל ידי זה נתלשו משם מהה, ומשום הכי קדמא ואזלא, הקדימו לשוב אל משה ואל אהרן, ודו"ק.

וכעין זה נראה לפרש הא דכתיב לקמן (ל"ב), **ויציאו דבת הארץ**⁵ וכו' דהטעמים על הא דכתיב **הארץ אשר עברנו בה** וגו', הם פזר תלישא קדמא ואזלא, וגם שם יש לפרש פזו, שנתפזרו בארץ, תלישא, ונתלשו ממנה, משום הכי, קדמא ואזלא, הקדימו לעבור בה, והטעם כנזכר, שגלוי וידוע לפני הקב"ה שיגזור עליהם יום לשנה, קיצר להם את מה שעברו בה, ודו"ק.

וכן יש לפרש הא דכתיב לקמן בעונש (י"ד ל"ד), **במספר הימים אשר תרתם את הארץ ארבעים יום יום לשנה יום לשנה** וגו', שטעמי המקרא הם קדמא ואזלא וכו' זרקא סגול, גרשיים מונח רביעי, והיינו קדמא ואזלא, שהקדימו לבוא במספר הימים שהיו בארץ, משום זרקא סגול, שהם נזרקו מארץ ישראל שהיא ארץ סגולה, וממילא גרשיים, שנענשו ונתרגשו מן הארץ, מונח רביעי, שהניחום רובצים במדבר ארבעים שנה, ודו"ק.

***

2 וגם הטעמים על **ויציאו**, הינו אזלא גרש, פי' משום שהוציאו את דיבת הארץ, משו"ז הלכו ונתגרשו.

והנה לפי זה, שמבואר דשם 'לחם' נקבע לפי מה שהיה במדבר, ולפי העיסה שהייתה במדבר, לפי זה יש לומר, דבעצם היה חיוב הפרשת חלה כבר לפני חטא המרגלים, רק מה שנתחדש אחר חטא המרגלים הוא השם 'לחם', שמכיון שהוצרכו שתחול על העיסה הברכה (וכמו שכתב בספורנו), אז היה צריך שיהיה שם 'לחם', ועל ידי הלחם ממשיך השפיע.

ובזה יתיישב דברי הספורנו, שלדבריו לא נתחייבו בחלה אלא אחר חטא המרגלים, שזה אינו אלא כלפי השם 'לחם', שצריך לחם כדי להתחייב בחלה, אבל עצם מצות חלה, שפיר יש לומר שכבר היה החיוב לפני זה, ומחמת החטא של חוה, ובאמת התיקון ההוא נמסר דייקא לנשים, שאין בזה שייכות לחטא המרגלים, ודו"ק.

ולפי הנזכר נראה דאפשר ליישב הסתירה האם צריך שיעור לחלה, די ש לומר דעצם נתינת החלה שהוא מחמת חטאה של חוה, שם באמת אין שיעור, ונתינה זו היא כמו שכתוב **כתרומת גרן**, אכן אחר חטא המרגלים שעכשיו צריך גם להביא ברכה אל ביתך, עתה נאמר שיש כאן שיעור נתינה, דהשתא יש דין נתינה לכהן כדי להביא הברכה.

ולפי זה מדויק שפיר מה שבתחילה כתיב **ערסתכם** חסה, דקאי על עצם חיוב הפרשת חלה מחמת חטא אדם הראשון, ושם אין שיעור, וזה מה שכתוב **ראשית ערסתכם** (חסר), **חלה תרימו תרומה כתרומה גרן**, דייקא בלי שיעור.

אך מה שכתוב אחר כך **ערסתכם** מלא, שם קאי על החיוב שנחדש בפרשה זו, עכשיו אחר חטא המרגלים, שצריך ליתן **מראשית ערסתכם**, וכדכתיב **תתנו**, יש שיעור נתינה, ומרומז באות י' שעל ידו תחול הברכה, ודו"ק.

ולפי המבואר, יתבאר גם מה שכתב רש"י **שבבאכם** בא לחדש שעכשיו חיוב חלה מתחיל מיד עם כניסתם לארץ, דבעצם היה צריך להיות חיובו כמו שאר מצוות התלויות בארץ, רק אחר שבע שבע שחלקו, והיינו החיוב שבא לתקן החטא של חוה.

אכן עכשיו אחר חטא המרגלים, שצריך להשפיע ברכה, וברכה זו אינה משפועת אלא על ידי מצות חלה, שפיר צריך להפרישה מיד כשנכנסו לארץ, וכמו שכתוב **בבאכם**, וכנזכר, דאחר חטא המרגלים, צריך תיקון בכדי להמשיך הברכה מיד⁽¹⁾, ודו"ק.

והשתא נראה לפרש סדר הפסוקים.

וידבר ה' אל משה לאמר: דבר וכו' בבאכם אל הארץ, פירוש דעכשיו צריך להפריש חלה מיד כשנכנסים לארץ לתקן חטא זה שדברו בגנות הארץ. **והיה באכלכם מלחם הארץ** דייקא לחם, שעכשיו נתחדש שהחיוב חלה תלוי בשם לחם, (וכנזכר בכדי להמשיך הברכה).

ראשית ערסתכם, פירוש אף דעיקר חיוב חלה שהיה מקודם הוא **חלה תרימו תרומה כתרומת גרן**, ואין בה שיעור (**ערסתכם** חסר).

אבל **מראשית ערסתכם**, השתא אחר חטא המרגלים, ערסתכם מלא, בשביל שצריך שתתנו, שיש כאן דין נתינה, ומשום לה' שצריך שיביא הברכה מאת ה', וכמו שכתוב **להניח ברכה אל ביתך**, וזה יהיה **לדרתכם**, ודו"ק.

(1) ואפשר שזה נרמז בכתובות (כ"ה), דהו"א בביאת ב' או ג' מרגלים, (להך מ"ד), ודו"ק.

וידבר ה' אל משה לאמר: דבר וכו' כי תבאו אל ארץ מושבתכם וגו' והקריב **המקריב קרבנו** וכו' **מנחה סלת** וגו' **ויין לנסך** וגו', (ט"ו א' - ה').

אחר חטא המרגלים נתבשרו עם ישראל, שכשיכנסו לארץ כשיביאו קרבן יחיד יהיו חייבים במנחה ונסכים.

ובטעם אמאי שפרשה זו נאמרה דווקא עכשיו כתב הספורנו, וזה לשונו, **לעשות ריח ניחח, והקריב המקריב**, הנה עד העגל היה הקרבן ריח ניחוח, בזולת מנחה ונסכים, כענין בהבל ובנח ובאברהם וכו', ובחטאם בעגל הצריך מנחה ונסכים לעולת התמיד, שהיא קרבן צבור, ומאז שחטאו במרגלים הצריך מנחה ונסכים להכשיר גם קרבן יחיד, ע"כ.

והנה בביאור הטעם שחטא המרגלים גרם שיצטרכו מנחה ונסכים, נראה לפרש על פי הא דאיתא במדרש תנחומא (פרשת ראה), אהא דכתיב **כי יכרית ה'**, וזה לשונו, אבל הקב"ה אינו עושה כן, אלא עושה המלחמה ונותן עטרה לישראל וכו' בשביל שנירש את ארצם הכריתים מן העולם, כדי שנכנס ונירש בתים מלאים כל טוב, שכל הימים שהיו ישראל קיימים, היו מטולטלין ומחזירין במדבר ארבעים שנה, שהיו ראויים לעלות מיד שנאמר **אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ טובה ורחבה**, ולא נכנסו מיד, שכיון שיצאו ממצרים שמעו שבע אומות שהן באין לירש, מה עשו קצצו את האילנות וסתמו את המעינות ונתצו הבתים, שאם נכנסין שם לא ימצאו כלום, אמר הקב"ה אם אכניסם שם מיד, הן מוצאין אותה שממה, ואני הבטחתים שימצאו אותה מלאה כל טוב, מה עשה

עכבם במדבר ארבעים שנה, ונתיאשו הכנענים מישראל, לומר שאינם באים, עמדו ונטעו את האילנות ותקנו הבורות והעיירות, כדי שיבאו ישראל על בנינה, לקיים מה שנאמר **ובתים**

מלאים כל טוב וכו', ע"כ.

ומבואר שכל העיכוב של ארבעים שנה במדבר היה לטובת עם ישראל, כדי שיהיה להם בתים מלאים כל טוב כשיכנסו לארץ, שמיד כשיצאו ממצרים השחיתו הכנענים כל מה שהיה שם.

אכן לפי זה צריך ביאור מה היה אם לא היו ישראל חוטאים בחטא המרגלים, שהרי היו נכנסים לארץ מיד, והרי היו מוצאים את הכל חרב, ואין שם כלום.

ובהכרח צריך לומר דאין הכי נמי, שאם לא היו חוטאים במרגלים, היו נכנסים לאלתר לארץ שאין בה בתים ולא כלום, והיינו שמצבם אז היה שהיו במדריגה כזו גדולה, שלא היו צריכים לבתים וכו', וכעין מה שכתב רש"י בריש פרשת דברים, שאלמלא חטאו מרגלים לא היו צריכים כל זיין, והיינו שהיו במדריגה עליונה כזו, שהיה להם הנהגה אחרת מאת הקב"ה.

וכן יש לומר גם כלפי הנהגת החיים שלהם, שאז היו יכולים ליכנס לארץ שאין בה בתים ואילנות וכו', והיו חיים באופן זה, ודו"ק.

אכן אחר שחטאו וירדו ממדריגתם, ושוב הוצרכו לחיות באופן שצריך בתים ואילנות וכו', וממילא הוצרכו לשהות ארבעים שנה במדבר, כדי שיוכלו ליכנס לפי מדריגתם לארץ ישראל, ודו"ק.

ויש לומר שכשחיים באופן זה שצריכים בתים ואילנות ושאר דברים אלו, גם הקרבנות שהיו מקריבים היו במדריגה עליונה כזו, ובמצב זה אין צריך שיקחו ממה שגדלו ויביאו אותם קרבן לה' עם קרבנותיהם, פירוש המנחה והנסכים (נסכי יחיד), ודייקא עכשיו, אחר חטא המרגלים, נצטוו בפרשה זו של מנחה ונסכים, ומשום שעכשיו במדריגה שלהם היו צריכים בתים ואילנות וכל טוב, ודו"ק.

הגליון השבוע נודב

לרגל שמחת הקידושא רבה להולדת הבת לידידנו

הרב מרדכי פאלס שליט"א

יה"ד שיוזבו אביה ואמה לגדלה לתורה ולחופה ולמע"ט אמן